

AYOLLARDA GORMONAL BUZILISHLAR HAQIDA

Inoyatova Sitora Shuhrat qizi

Qashqadaryo viloyati Shahrisabz shahri Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat Salomatligini Saqlash texnikumi 3 kurs 308-guruh talabasi
<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8149084>

ARTICLE INFO

Received: 08th July 2023

Accepted: 14th July 2023

Online: 15th July 2023

KEY WORDS

Gormonal muvozanat, hayz sikli, homiladorlik, gipofiz bezi, estrogen, progesteron, bepustlik, kontratseptivlar, testosteron, prolaktin, jinsiy hayot.

ABSTRACT

Ushbu maqolada ayollarda gormonal yetishmovchilik va uning rivojlanishi, gormonal muvozanatning buzilish sabablari keltirilgan bo'lib, asosiy e'tibor Reproktiv tizim bilan bog'liq muammolarga qaratilgan. Shu bilan birga eng dolzarb bo'lgan jinsiy gormonlardagi muammolar, bepustlik sabablari, hayz siklining buzilishi, gormonal buzilishlarning profilaktikasi haqida so'z boradi.

TAHLIL

Gormonal nomutanosiblik ayolning sog'lig'iga katta ta'sir qiladi, chunki u bizning vaznimizga, kayfiyatimizga, terining tuzilishiga va hatto soch rangiga ta'sir qiladi. Muvaffaqiyatsizliklar jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin: reproduktiv tizim bilan bog'liq muammolar (bepustlikgacha), vazn o'zgarishi (semizlik), libidoning o'zgarishi, depressiya va boshqa bir xil darajada noxush oqibatlar.

Ayol tanasida 60 ga yaqin gormonlar mavjud bo'lib, ularning asosiylari progesteron, testosteron, estrogen va prolaktindir. Ularning har biri organlarning u yoki bu faoliyati uchun javobgardir. O'sish yoki pasayish yo'nalishi bo'yicha gormonlar miqdorining har qanday o'zgarishi gormonal fonning o'zgarishiga va butun organizmning buzilishiga olib keladi.

Estrogen - asosiy ayol gormoni allaqachon balog'at yoshida o'zini his qiladi. U sut bezlarining o'sishi va bachadonning keyingi ishi uchun javobgardir. Bundan tashqari, past estrogen miqdori bachadon bo'yni eroziyasi, ko'krak shishishi, semirish va tez-tez depressiyaning rivojlanishiga olib keladi.

Progesteron u homiladorlik gormoni hisoblanadi, chunki homilani homilador qilish va tug'ish uchun aynan u javobgardir. Progesteron darajasi past bo'lgan homilador ayol abort qilish xavfi yuqori. Gormon darajasining oshishi buyrak etishmovchiligiga, sariq tanada kistlarning shakllanishiga olib keladi.

Testosteron ayolning jinsiy aloqasi, muntazam hayz davri, buyraklar faoliyati, yog' bezlari uchun mas'ul. Gormonning pasayishi hayz ko'rish sikli, ter va yog' bezlarining buzilishi, buyrak etishmovchiligining rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Testosteronning

ortiqcha bo'lishi ham ayol tanasining ishiga salbiy ta'sir qiladi: erkaklarga o'xshash ayollar paydo bo'ladi.

Prolaktin yetuklik davrida sut bezlarining rivojlanishi va o'sishi, shuningdek sut ishlab chiqarish uchun javobgardir. Gormonlarning past darajasi sut bezlarining rivojlanmaganligiga, ishlab chiqarilgan sut miqdorining pasayishiga olib kelishi mumkin. Prolaktinning ko'payishi homilador ayollarga xosdir, ammo agar u homiladorlik davrida ro'y bermasa, bu ortiqcha vaznga, hayz davridagi tartibsizliklarga olib keladi va polikistik tuxumdon kasalligi, bachadon miomasi kabi noxush kasalliklarni ko'rsatishi mumkin.

Nima uchun ayollarda gormonal buzilishlar paydo bo'ladi?

Statistik ma'lumotlarga ko'ra sanoat shaharlarida yashovchi ayollarning 30% dan ko'prog'i gormonal muvozanatdan azob chekishadi. Albatta hozirgi kunda shaharlarda zavodlar juda ham ko'p.

Giyohvand moddalar, spirtli ichimliklar va chekish gormonlarga ta'sir etmay qo'ymaydi. Onkologik kasalliklar, ovqat hazm qilish tizimining yomon ishlashi, yurak xurujlari ham gormonlarga salbiy ta'sir etadi. Shu bilan birga erta turmushga chiqqan qizda jinsiy aloqa ham erta boshlanadi tana to'liq yetilmagan holda, biroq jinsiy aloqaning kech boshlanishi ham gormonal muvozanatning buzilishiga olib keladi.

Gormonal darajadagi o'zgarishlar **2xil** bo'ladi:

1.Fiziologik

2.Patologik

Fiziologik gormonal o'zgarishlar quyidagicha:

- Hayz ko'rish siklining o'rnatilishi va tananing reproduktor funksiyasining shakllanishi bilan tavsiflangan balog'atga etish davri. Rivojlanishning ushbu bosqichida qizlarning gormonal buzilishiga sabab bo'lgan narsa.
- Homiladorlik va tug'ish gormonlar darajasi va nisbatlarida katta o'zgarishlarga olib keladi.
- Klimakterik davr, unda ayol gormonlari shakllanishining pasayishi kuzatiladi.

Yuqoridagi holatlar tibbiy aralashuvni talab qilmaydi, vaqti kelib o'z-o'zidan normallasadi.

Patologik gormonal o'zgarishlarga sabablar turli xil bo'ladi.

Ma'lumki, homiladorlikning oldini olish uchun ko'plab ayollar oson usul bo'lgan kotratseptiv vositalardan foydalanishadi. Bu ayol tanasida gormonal buzilishga sabab bo'lishi mumkin. Ko'pincha gormonal buzilishlar asabiylashuv, jiddiy hissiy stressdan so'ng kuzatiladi. Bunday holda salbiy his tuyg'ular asab tizimining faoliyatiga va ichki sekretsiya bezlarining normada ishlashiga ta'sir ko'rsatadi.

Uzoq muddatli dietalar barcha organlar va tana tizimlarining charchashiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, estrogenlar yog' to'qimalarida ishlab chiqariladi. Shuning uchun, haddan tashqari nozik qizlar gormonlar muvozanatining oldini olish mumkin emas. Shuningdek, yog'li ovqatlar va tez ovqatlarni tez-tez iste'mol qilish semirishga olib keladi, bunda gormonlar ishlab chiqarish kamayadi. Chekish va spirtli ichimliklarni suiiste'mol qilish tuxumdonlar faoliyatining pasayishiga olib kelishi va natijada gormonlar muvozanatini buzishi isbotlangan.

Ginekologik kasalliklar, jinsiy a'zolardagi operatsiyalar, abortdan, yuqumli va virusli kasalliklar ham gormonal darajadagi patologik o'zgarishlarga olib keladi.

XULOSA

Yuqorida fikr yuritilgan kasallik haqida xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki gormonal buzilishlar natijasida kelib chiqadigan kasalliklar inson hayotiga katta xavf tug'diradi. Ularga e'tibor bermaslik oqibatlari: ko'krak bezi saratoni, bepushtlik, semirib ketish, tanadagi ortiqcha soch o'sishi va boshqa jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Ma'lumki kasallikni davolashdan ko'ra uning oldini olish samaraliroq.

References:

1. Ya.N.Allayarov Akusherlik va ginekologiya. — T.: «O'zME Davlat ilmiy nashriyoti, 2013.
2. D.E.Eshimov Patologik anatomiya va Patologik fiziologiya. —T.: «Ilm Ziyoy, 2017.
3. F.M.Ayupova, Y.K.Jabborova Ginekologiya. —T.: «Mehridaryo, 2008
4. <https://www.wikipedia.org>.
5. <https://www.gigafox.ru>